FİLİM '74

SİNEMATEK DERNEĞİ
YAYIN ORGANI
KASIM 1974
SAYI 47
3 LİRA

ATIF YILMAZ'A BAKARKEN

1950'den günümüze kadar yirmi beş yıla yaklaşan sinemacılık yaşamı ve yetmişi aşkın filmiyle Atıf Yılmaz, Türk sinemasının, sayıları bir elin parmaklarını aşmayan -olumlu ya da olumsuz yönleriyle- önemli birkaç yönetmeninden biridir. Ne var ki aynı zamanda en az tanınan, daha açıkçası en az doğru tanınan yönetmenlerindendir. Bir Halit Refiğ'e, Metin Erksan'a, ya da Akad ve Güney'e yakıştırılan sıfatlar, tanımlamalar az çok birbirini tutar. Ama Atıf Yılmaz'a ilişkin olarak söylenenler ya birbirinden çok farklıdır ya da yeterli değildir. Oysa Atıf Yılmaz'ın yönetmenlik serüveni göründüğünden çok daha renklidir. Ucuz piyasa romancılarından Yaşar Kemal ve Orhan Kemal'e varan bir dizi uyarlamalar, «kara» filmler, dramlar, melodramlar, güldürüler dönemine göre oldukça önem taşıyan toplumsal temalı filmler ve ulusal dil araştırmalarıyla hemen hiçbir yönetmende görülmeyen bir çeşitlilik görülür Atıf Yılmaz Batıbeki'nde.

Onun sinema dünyasını, sinemanın geniş kitlelere iyiden iyiye yayıldığı 1950'lerden kuramsal tartışmaların, yeni denemelerin yapıldığı 1965'e kadar ilk dönem, 65 sonrasını ikinci dönem olarak kabaca ikiye ayırdığımızda ilk dönemin çeşitli türlerin denendiği ama henüz yeterliliğe kavuşturulmadığını farkedilir. Bu dönem'in en ilginç filmleri arasında, ikisi Sinematek gösterilerinde de yer alan «Bu Vatanın Çocukları», «Alageyik», «Karacaoğlan'ın Kara Sevdası» yer alır. Bu filmler Yılmaz Güney'in de yönetmen yardımcısı, senarist ve oyuncu olarak sinemaya atılışının başlangıçlarıdır. İkinci dönem Atıf Yılmaz'ın Türk sinemasında ağırlığını koyduğu filmlerle doludur; «Yarın Bizimdir», «Keşanlı Ali Destanı», «Erkek Ali», «Toprağın Kanı», «Ölüm Tarlası», «Ah Güzel İstanbul», «Kozanoğlu», «Balatlı Arif» ve daha yakınlardaki giderek artan anlatım ustalığı ve ulusal dil araştırmasının, bu alana sahip çıkanlardan çok daha başarılı örnekleri; «Yedi Kocalı Hürmüz», «Gülü», «Cemo», «Utanç», «Köle», «Kambur», «Zulüm» vb...

İkinci dönemin, aynı eğilimi gösteren «Köroğlu», «Yedi Kocalı Hürmüz», «Cemo» denemelerinde, anlatımda bir yerli dil kurma kaygısı çok ağır basıyordu. Malzemede, konuda olduğu kadar biçimde ve üsluptta da, yerli geleneklerden, kaynaklardan şuurla ve araştırmaya dayalı olarak yararlanma tasası. Bu tasa, ikinci dönemde, özellikle 1965'ten bu yana gelişti. Başkaca, topluma, toplum meselelerine bakış açımın, 1960'tan bu yana olgunlaştığını sanıyorum. Sözgelimi bir «Balatlı Arif»te, bir «Kozanoğlu»nda yaklaşmaya çalıştığım birtakım meselelerin, 1960 öncesi henüz şuurunda değildim» diyen Atıf Yılmaz'ın Sinematek'te gösterilecek olan filmleri ve yapılacak öteki çalışmaların, onu, şimdiye kadarkinden daha iyi tanımamıza bütünüyle olmasa da eskisinden daha çok olanak vereceğine inanıyoruz.

Geçenlerde bir sinema dergisinin düzenlediği «geçmiş yılların en iyi 10 Türk filmi» soruşturmasında seçilen ilk 10 film arasına Atıf Yılmaz'ın hiç bir filmi giremedi. Türk sineması deyince akla gelen ilk birkaç yönetmenden biri olan Atıf Yılmaz için bu sonuç, şaşırtıcı görünebilir. Aslında bu Yılmaz'ın çok yönlü, çok geniş kapsamlı (ve de çok çalışkan) sanatçı kişiliği ve meslek yaşamının neredeyse doğal kabul edilebilecek bir sonucundan başka birşey değildi. Atıf Yılmaz deyince bir veya birkaç film gelmez akla (Memduh Ün denince «Üç Arkadaş»ın akla gelmesi gibi örneğin), onlarca, düzinelerce film gelir. Bunlardan biri veya birkaçı üzerinde hemen ve kolayca birleşmek zordur. Böylece «oylar dağılır» ve Atıf Yılmaz'ın hiçbir filmi, sözü geçen türden bir soruşturmanın sonuçlarına girmeyebilir. Bu, yıllaryılı hemen hertürde film yapan, her «janrı» deneyen, çeşitli tür, uslup, biçim araştırmalarını yorulmaksızın sürdüren meraklı, deneyci, araştırmacı, yorulmaz bir kişiliğin kanıtıdır. Atıf Yılmaz kadar tür denemiş bir yönetmen yoktur sinemamızda... Melodramlarla (Kanlı Feryat, Cemile, Kölen Olayım, Zulüm, Köle, vs.) başlayan bir meslek yaşamı, tarihi filmler (Cengiz Hanın Hazineleri, Harun Reşid'in Gözdesi, Battal Gazi Destanı vs.) çeşitli (ve genellikle pek üst sayılmayan) düzeydeki romancılarla işbirliği (Kerime Nadir: Hıçkırık; Oğuz Özdeş: Aşk Istıraptır; Esat Mahmut Karakurt: Kadın Severse, Dağları Bekleyen Kız, İlk ve Son; Ethem İzzet Benice: Beş Hasta Var; Aka Gündüz: Bir Şoförün Gizli Defteri; Peride Celâl: Kızıl Vazo, Ümit Deniz: çeşitli romanlar vs.) ünlü yazarlarımızla işbirliği (Kemal Bilbaşar: Gelinin Muradı, Cemo; Orhan Hançerlioğlu: Kumpanya; Yaşar Kemal: Alageyik, Muradın Türküsü, Ölüm Tarlası; Orhan Kemal: Suçlu; Kemal Tahir: Battı Balık, Beş Kardeştiler; Haldun Taner: Keşanlı Ali Destanı, vs), tarihsel/folklorik kişileri ele alma (Karacaoğlan'ın Kara Sevdası, Kozanoğlu, Köroğlu, vs.) polisiye filmler (Yaşamak Hakkımdır, Ölüm Perdesi, Allah Cezanı Versin, Osman Bey, Azrail'in Habercisi, vs) güldürüler (Dolandırıcılar Şahı, Tatlı Belâ, Ah Güzel İstanbul, Güllü vs.) kasaba/köy filmleri (Gelinin Muradı, Yarın Bizimdir, vs.) ince duyarlıklı aşk filmleri (Seni Kaybedersem, Utanç, Kambur vs.) kurtuluş savaşı filmleri (Şimal Yıldızı, Bu Vatanın Çocukları, vs), büyük kentten kesintiler (Balatlı Arif, vs), egzotik çağrışımlı tutku filmleri (Erkek Ali, Cemo, vs), soyut çağrışımlı biçim denemeleri (Kalbe Vuran Düşman), toplumsal/siyasal/iktisadi konular (Toprağın Kanı, Yarın Bizimdir), müzikaller (Hep O Şarkı, Yasemin'in Tatlı Aşkı, Aşktan da Üstün), sporcu öykü-

leri (Taçsız Kıral), tiyatro uyarmaları (Yedi Kocalı Hürmüz, Keşanlı Ali Destanı, vs), ulusal kaynaklardan ve motiflerden yola çıkarak yerli bir uslup araştırması denemeleri (Köroğlu, Yedi Kocalı Hürmüz, Cemo, vs), ile sürüp gitmiştir.

Yukarda kabataslak sıraladığımız dökümün ilginç yanı şudur ki, ne bu türlerden herhangi biri Atıf Yılmaz'ı egemenliği altına almıştır, ona damgasını vurmuştur (vurmadığı içindir ki, Yılmaz herhangi bir türün yönetmeni olarak hatırlanmaz, önünde açılan yolları sınırlamamıştır o, daha hiç denenmemişleri de dahil, her türde film bekleyebilirsiniz ondan), ne de Atıf Yılmaz o türlerden herhangi birine kesin kişisel damgasını vurmuştur. Çeşitli dönemleri olmuştur Yılmaz'ın.. Çokyanlı sanatçı kişiliğinden bu dönemlere yansıyan belli-başlı unsurlardan biri (belki de birincisi), Yılmaz'ın sanatçı yaşamına bir ressam olarak başlamasıdır. Bu nedenledir ki, o sürekli biçimcilik kaygısı, iyi anlatma endişesi, gitgide olgunlaşan ve anlaşılan bir görüntü yönetmeniyle çalışıldığı takdirde de, «Erkek Ali» nin, «Toprağın Kanı» nın, «Cemo» nun, «Utan» ın, «Kambur» un görsel açıdan eşsiz düzeyine varan sinema dili gelişip biçimlenmiştir. Bu kişilikten yansıyan diğer bir önemli unsur, özellikle Kemal Tahir etkisi altına girilen yıllardan başlayarak (veya o yıllarda güçlenerek) göze çarpan bir «ulusun senteze ulaşma», öz olarak olsun, biçim olarak olsun, bizden olanı, yerli olanı, ulusal olanı arama ve yine bize özgü bir öz/biçim bileşimiyle ortaya koyma çabalarıdır. Yılmaz'ın özellikle son 10 yıl içindeki hemen tüm filmlerinde bu çabanın bazen kendisi, bazen soluk izleri görülür. «Utanç» gibi fazlasıyla büyük kent veya küçük burjuvazi duyarlığına yaslandığı için eleştirilen filmlerinde bile. Ama özellikle kendisinin bu açıdan en önemli saydığı «Yedi Kocalı Hürmüz», «Ah Güzel İstanbul», «Cemo» gibi filmlerinde... Sonuç hep tartışılabilir ya, bu konudaki iyi niyetler ve bu çabaların önemi su götürmez. Ve insan keşke her Türk yönetmeninde ayni çabayı sezmek, görmek kabil olsaydı diye düşünmeden edemez.

Bugün Atıf Yılmaz, bu çabanın daha ileri aşamalarına ulaşma deneyleri içindedir. Kendisiyle konuştuğunuzda, Osmanlı Türk toplumunun, batı resminden farklı olan minyatür düzeninden, klâsik musikimizin kendine özgü ritmine dek, hertürlü sanatsal, kültürel birikiminden sinemada yararlanma gereğini tekrarladığını duyarsınız. Yüzyıllık batıya dönüş deneylerimizin toplumumuza getirdiği açmazlardan, ulusal sanatı kendimize dönerek yaratma çabasının gereğinden sözeder. Ancak düşünceleri bir «mezhep» haline getiren kişilerden olmadığını, hertürhertürlü tartışmada, kesinlikle bağnazlaşmadığını, katılaşmadığını bu lü görüşe, düşünceye, tartışmaya açık olduğunu farkedersiniz. Onun

için, filmlerinde çeşitli etkiler, değişik düşünceler yansır. Onun için sinemada çok katı ve kesin bir «Atıf Yılmaz ekolu» yoktur. Bu yumuşaklık ve hoşgörü, Yılmaz'ın hem gücü, hem zaafıdır. Onun için Atıf Yılmaz deyince herkesin hatırladığı film veya filmler değişiktir (Örneğin ben «Kalbe Vuran Düşman»ı hatırlarım; oysa bu, başta Yılmaz'ın, kendisi, çok kişinin nefret ettiği bir filmdir). Ve yine onun için, Atıf Yılmaz adına yapılan (ve yeter olmaktan çok uzak) şu küçük toplu gösteri sinemasever için çeşitli sürprizleri getirecek, Türk sinemasına genel bir bakışın en vazgeçilmez ve en ilgi çekici yollarından biridir. Bu ilgiyi gösterenleri, bu filmlerde bulacakları beklenmedik zevkler ve değişik tadlarla başbaşa bırakalım.

Atillâ DORSAY

Filim 74 Dergisi'nin Eylül 1974 Sayı 45'de «Bir Tanrı Bir Öneri» başlıklı yazı Sezer Tansuğ'a aittir düzeltir özür dileriz.

G. W. PABST ÜZERİNE :

Georg Wilhelm Pabst (1885-1967) Alman, daha doğrusu Avusturyalı filim yönetmenlerinin en önemlilerindendir. Son onyıllarda kendisinden hep «Üç Kuruşluk Opera» ve «Arkadaşlık»ın yaratıcısı olarak söz edilmiştir. Her iki filim de 1931 tarihinde yapılmıştır, bu tarih de Alman filminin zirveye eriştiği yıldır.

Pabst'ın başarısı daha önceleri çevirdiği önemli filimlerle başlamıştı. Örneğin 1923 yılında çektiği «Der Schatz=Hazine» adlı filim Alplerde çekilmiş, siyah-beyaz fotoğraflarla bugün de seyredilen bir yapıttır. «Sevgiden Yoksun Sokak = Die freudlose Gasse» savaş sonrası yıllarının Viyana'sını anlatır. Bu filmin değeri biraz abartılmıştır. Ehrenberg'in aynı adlı romanından filme aldığı «Jeanne Ney'in Aşkı» bugün de sinema şaheserlerinden biridir, ama pek tanınan bir yapıt değildir. Ekspresyonizm ve en keskin gerçekcilikle çektiği bu filim gerek kamera, gerekse oyuncu yönetimi bakımından Pabst'ın en büyük filimlerinden biridir. «Pandora Kutusu» (1929) ve «Kaybolmuş Birinin Günlüğü = Tagebuch einer Verlorenen» (1929) konuları bakımından özellikle sonuncusu para kaygusunu anlatan filimlerdir. Pandora da bugün görüldüğünde biraz gülünç kaçmaktadır. Her iki filmi de yaşatan Amerikalı kadın başoyuncu Louise Brooks'tur. «Cephede Dört Kişi» adlı romandan yapılan «1918 Batı Cephesi» çok gerçekçi bir yapıttır ve bu nedenle duygusallıkla başarı kazanan «Batı Cephesinde Yeni Birşey Yok» filminden ayrılır. «Arkadaşlık» filminin çekiminden sonra Pabst, Fransa'ya gitmiş ve Benoit'in romanı «l'Atlantide»i sıradan bir macera filmi olarak çekmiştir. 1933 de gene Fransa'da «DON KİŞOT»u olağanüstü güzel fotoğraflarla çekmiştir. Bu filme yaptığı ön bölüm çok ün kazanmıştır. Bu bölümde yakılan bir kitap kendi kendine eski haline dönüşmekte, yırtıklar canlılık kazanmaktadır. Ayrıca başoyuncu Şaliyapin'in kişiliği tüm oyuncuları aşmaktadır. Pabst 1939'da Avusturya'ya geri dönmüş, Üçüncü Reich zamanında iki filim çekmiştir «Komedyanlar» (1941) ve «Paracelsus» (1943). Bu sonuncusunda Harald Kreuzberg'in çok güzel dansları yer almıştır. II. Cihan Savaşından sonra çevirdiği filimler arasında (1948) de yaptığı «Dava» ve Adolf Hitler'in sonunu anlatan «Son Sahne» adlı yapıtlar vardır.

Yaşam Öyküsü :

27 Ağustos 1885 de Raudnitz (Böhmen) de doğmuştur. O zamanlar Avusturya-Macaristan monarşisine ait olan bu yöre, bugün Çekoslovakya'dadır. Ana ve babası Viyana'da oturmaktaydılar, babası Avustur-

ya Devlet Demiryollarında memur olarak görevliydi. Pabst ilk ve orta öğrenimini Viyana'da yaptı, ailesi mühendis olmasını diliyordu, ama kendisi tiyatroya ilgi duyduğundan, tiyatro oyuncusu olmaya karar verdi.

Tiyatro hayatı 1905 yılında İsviçre'de Zürich ve St. Gallen sahnelerinde başladı. 1907 yılında Salzburg'a, oradan da Berlin'e giden Pabst 1910 yılında New-York'daki Alman Tiyatrosuna geçti. İlk yönetmenlik şansını New-York'ta elde etti. Bu dalda başarı kazanınca, bu konuya temelden yönelmeyi yeğledi.

1914 yılında birkaç oyuncu seçip getirmek amacıyla Almanya'ya dönmek istedi. Yurduna dönmek üzere Fransa'ya gelmişken, I. Cihan Savaşı patlak verdi. Bir ardiyede saklandı ve ancak 1919 da Viyana'ya dönebildi.

1920 yılında Viyana'da «Yeni Viyana Sahnesi» adlı tiyatroda yönetmen olarak çalışmaya başladı.

Bu yıla dek Pabst sinema alanında bir adım atmış değildi, ama bu yeni sanatın anlatım bakımından verdiği imkanlara hayrandı. 1921 yılında Carl Froehlich ile birlikte özel bir şirket kurdu.

Sesli sinema doğduktan sonra, teknik öğrenmek için İngiltere'ye gitti. 1930 ilkbaharında Almanya'ya dönüp, ilk sesli filmini çekti. 1939 yılında yeniden Avusturya'ya geldi, mülklerini satıp, yeni girişimler için hazırlanmak istiyordu. Amerika için vize almıştı. Yeniden savaşın patlaması tasarılarını altüst etti. Avusturya'da kaldı ve savaş sırasında tarihi filimler çekti. 1949 dan 1954 yılına kadar geçen sürenin çoğunu İtalya'da geçirdi. Burada opera yönetmenliği yaptı. 30 Mayıs 1967 de vatanı Viyana'da öldü.

Filimleri :

Der Schatz (1923) Hazine, Graefin Donelli (1924) Baronez Donelli, Die freudlose Gasse (1925) Sevgiden Yoksun Sokak, Geheimnisse einer Seele (1926) Ruhun Gizlilikleri, Die Liebe der Jeanne Ney (1927) Jeanne Ney'in Aşkı, Begierde (1928) Aşırı Arzu, Die Büchse der Pandora (1928) Pandora Kutusu, Das Tagebuch einer Verlorenen (1929) Kaybolmuş Bir Kadının Günlüğü, Westfront 1918 (1930) Batı Cephesi, Die Dreigroschenoper (1931) Üç Kuruşluk Opera, Kameradschaft (1931) Arkadaşlık, L'Atlantide (1932), Don Kişot (1933), A Modern Hero (1934) Yeni Bir Kahraman, Mademoiselle Docteur (1936) Matmazel Doktor, Le Drame de Shangai (1938) Şangay Dramı, Jeunes Filles en Detresse (1939), Komödianten (1941) Komedianlar, Paracelsus (1943), Der Prozess (1947) Dava, Geheimnisvolle Tiefen (1949) Gizlilik Dolu Derinlik-

ler, Voce del Silencio (1952) Sesliliğin Sesi, Cose da Pazzi (1953), Das Bekenntnis der Ina Kahr (1954) Ina Kahr'ın İtirafı, Der letzte Akt (1955) Son Sahne, Es geschah am 20. Juli (1955) ...Olay 20 Temmuzda Oluştu, Rosen für Bettina (1956) Bettina İçin Güller.

Çeviren: Tezer KRAL

ÜÇ KURUŞLUK OPERA/DREIGROSCHENOPER/
Yönetmen: Georg Wilhelm Pabst/Senaryo: Leo Lania, Ladislav Vajda, Bela Balasz / Görüntü Yönetmeni: Fritz Arno Wagner / Müzik: Kurt Weill / Oynayanlar: Andrej Andrejew, Rudolf Forster (Lackie Messer), Carola Neher (Polly), Fritz Rasp (Peachum), Reinhold Schünzel (Tiger-Brown), Ernst Busch (sokak şarkıcısı) v.s. / Yapım: Tobis-Warner Brothers, 1931, 110 dakika

BATI CEPHESİ 1918 / WESTFRONT 1918 /
Yönetmen: Georg Wilhelm Pabst Senaryo: Ernst Johannsen'in «Cephede Dört Kişi» adlı romanından Ladislao Vajda ve Peter Martin Lampel / Görüntü Yönetmeni: Fritz Arno Wagner, Charles Métain / Yapım: Nero Film, Yıl: 1930 Süre: 87 dakika

«BİR RUHUN GİZLİLİKLERİ» / «Geheimnisse einer Seele» /
Yapım: Ufa, 1925 / Yönetmen: Georg Wilhelm Pabst / Senaryo: Colin Ross, Hans Neumann / Görüntü Yönetmeni: Guido Seeber, Curt Oertel, Robert Lach / Oyuncular: Werner Krauss, Ruth Weyher, İlka Grüning, Jack Trevor, Pawl Pawlow, Heartha von Walther, Renate Brausewetter v.s.

ARKADAŞLIK / KAMERADSCHAFT /
Prodüksiyon: Nero-Film / Senaryo: Karl Otten'in imajından: Ladislao Vajda, Karl Otten, Peter Martin Lampel / Yönetmen: Georg Wilhelm Pabst / Görüntü Yönetmeni: Fritz Arno Wagner / Uzunluk: 91 dakika / Yapım Yılı: 1931.
PANDORA KUTUSU / «Die Büchse der Pandora» /
/ Sessiz filim, İngilizce ara-yazılı /
Yönetmen: G. W. Pabst / Baş rolde: Louise Brooks
Nebenzal'ın prodüktörlüğünü yaptığı son sessiz filim, Pabst'ın yönettiği «Pandora Kutusu» adlı filim olmuştur. Baş rolü Hollywood oyuncularından Louise Brooks'un oynadığı bu filimde, pek gerçeğe uymayan, ama inandırıcı güçte bir fahişelik öyküsüdür.

SEVGİDEN YOKSUN SOKAK / DIE FREUDLOSE GASSE
Yapım: Hirschel - Sofar / Yönetmen: G. W. Pabst / Senaryo: Willy Haas (Hugo Bettauer'in aynı adlı romanından) / Görüntü Yönetmeni: Guido Seeber, Curt Dertel, Robert Lach / 1925 yılında yapılmıştır.

İNGİLİZ KLASİK BELGE FİLİMLERİ
Coal Face / Yön: Alberto Cavalcanti / Müzik: Benjamin Britten / 11 dak / 1936 yılı.
Night Mail / Yön: Basil Wright - Harry Watt / Müzik: Benjamin Britten / 24 dak. / 1936 yılı.
The Saving Of Bill Blewitt / Yön: Harry Watt / Müzik: Benjamin Britten / 27 dak. / 1937 yılı
We Live In Two Worlds / Alberto Cavalcanti / Müzik: Maurice Jaubert / 14 dak. / 1937 yılı
North Sea / Yön: Harry Watt / Müzik: Ernst Meyer / 32 dak. / 1938 / 1938 yılı
We Are Lambeth Boys / K. Reisz.
Terminus / Schlesinger.
Every Day Exept Christmas / L. Anderson

ÇEKOSLOVAK CANLANDIRMA SİNEMASI
J. BOCEK ve V. BEDRICH'in canlı resim filmleri... BOCEK'in her iki filmide renkli ve iki afacanla, akıllı bir topun serüvenleri anlatılmakta. BEDRICH'in dört filmi de Jak Staflık ve Spagetka adındaki iki sevimli köpeğin serüvenleri. Bazen birbirleriyle kavga ederlerken bazen de başka hayvanlarla, örneğin şakacı bir kargayla kavga ederler. Bu filim siyah beyaz çekilmiştir.

İTALYAN SİNEMASI
AŞK VE ÖFKE

(Kayıtsızlık - Can Çekişme - Aşk - Kağıt Çiçek - Tartışalım Tartışalım)
Skeçlerin Yönetmenleri: C. LIZZANI, B. BERTOLUCCI, P.P. PASOLINI, J,-L. GODARD, M. BELLOCCHIO

Kayıtsızlık /
Bir büyük şehrin gümbürtüsü içinde kimse bıçakla yaralanmış bir zavallı kadının farkına varmaz. Görenler de görmemiş gibi davranmayı tercih ederler. Yolun kıyısında can çekişen bir kadın ve hiç bir şey olmamış gibi yollarına devam eden insanlar. Sadece polislerden kaçan bir gangster, onu arabasına koyar ve hastaneye götürür.

Can Çekişme /

Yaşlı bir adam yatağında ölmek üzeredir. Yalnız kaldıkça düşünür. Bazı varlıklar odasına girerek ona sorarlar: Hayatı boyunca iyi adına ne yaptın? Varlığını temellendirmek konusunda ne söyliyebilirsin? Bu karabasan ancak ölümle sona erer. Sonunda odaya rahipler girer. Son tuvaletini yapıp onu zengin kilise giysileriyle süslerler.

Aşk /

İki genç arasında «aşk» ve «aşk-olmayan»dan örülü uzun bir buluşma. «İmkansız aşk» üstüne bir konuşma. Onları birbirinden ayıran duvar, günümüzde, eskiye oranla daha aşılmaz'dır. Çünkü onlar iki ayrı ırka mensupturlar.

Kağıt Çiçek /

Bir oğlan, keyifli bir gününde bir Roma sokağında yürümektedir. Birden onu tanrı baba çağırır ve hareketlerine dikkat etmesini söyler: «Savaşın getirdiği dehşet ve adaletsizliklere öyle saf ve mutlu bir bakışla bakıp bağışlamam mümkün değildir» der. Çocuk durur ve çevresine bakar. Birden görür her şeyi: Savaşı, ölümü, yoksulluğu ve kanı...

Tartışalım tartışalım /

Bir üniversitenin anfiteartr'ında profesörlerle öğrenciler arasında bir açık oturum. Devrimci hareket, partilerin tavrı, şiddetin kullanılışı, boykot vs...

SALOME

Geçen yüzyılın sonuna doğru Oscar Wilde'ın. Sarah Bernhardt için yazdığı ünlü oyundan esinlenmiş olan filimde. Milattan 72 yıl sonra ölen ve Herode Philippe ile Herodiade'ın kızı olan Salome'nin yaşantısının en kanlı bölümü anlatılır. Galile hükümdarı olan Herode Antipas, Salome'nin amcasıdır. Salome, amcası adına düzenlenen törende, dansetmesinin karşılığı olarak ve annesinin kışkırtmasıyla Jean-Babtiste'in başını ister. Çünkü Jean-Babtiste, Salome'nin annesi Herodiade'ın amcası Herode Antipas'la yatmasını halk önünde lanetlemiştir. Bu yüzden de zindana atılmıştır.

PARTNER

Kimdir Jacob?

Gizli bir kapıdan içeri süzülüp, karanlık bir merdiveni çıkan. bir odaya sessiz ve öldürücü bir gölge gibi giren, odada müziğe dalmış bir genç adamın ensesine son derece soğukkanlı bir tavırla kurşunu sıkan mı? Yoksa Konservatuvarın oldukça tenha sınıfında, becerkisiz ve utangaç bir tavırla Fransız tiyatrosu üstüne ders veren o profesör mü?

Kimdir Jacob?

Meslektaşlarından birinin sarışın kızına tutulup onun ayakları dibinde bir köpek gibi dolaşan, çağrılı olmadığı halde kızın oturduğu villaya gidip sonra kıçına bir tekme yiyerek kapıya konulan mı? Yoksa bu zavallıyı bir gölge gibi izleyen, ona hakim olan daha güçlü daha yetenekli bir başka Jacob, genç sarışını kendine çılgınca aşık edip sonra onu bir erotik çılgınlıkta öldüren mi?

Cevap açıktır: Her ikisi de... Geceden ve ışıklardan korkar, aynı zamanda egemen olmanın, öldürmenin tutkusu içindedir. Başka insanlardan korkar ve bu nedenle onlara karşı derin bir kin besler içinde. Jacob, insanların durumunu düzeltme isteğinden doğan ama onları kana boğan bir devrim isteğinin ta kendisidir. Fizik ve moral anlamda bir saflık, temizlik arzusunun boş tutkusudur.

Modern insana deterjan satanlar, ona, yapay bir beyazlık sağlayan köpük sunuyorlar. Ama çıkarcılar, sömürü, seks, reklam ve öğreti kandırmacası insanı, çeyrek temizliği reddetmeye itiyor. Jacob, tüketim toplumuna, ekonomik güce karşı kendi kişisel gerillası ile savaşıyor. Bu gerçekçi çılgınlığının kurbanı da, sabun köpüklerinin bulutu içinde boğulup ölen zavallı deterjan satıcısı kız oluyor.

Eğer savaş ve devrim bu noktada ise ve Jacob bu kişiliklerin her ikisi ise sonuç nedir? Nedir bütün bunlardan elimize geçen?

Tam bir yokoluş'tur bunun cevabı. İçimizdeki canavarı öldürmek için kendimizi öldürmek. Kendimizi boşluğa fırlatmak, Jacob öbür Jacob'u izlesin diye: Boşlukta ve hiçlikte...

EK GÖSTERİ

7 Kasım 14.00 — 21.30 İŞ / IL POSTO / Ermando Olmi

8 Kasım 14.00 — 21.30 Carmelitan'ların Konuşmaları
İl Dialogo Della Cârmelitani / Bruchberg - Agostini

Kapak Düzeni : İsa Çelik

FİLİM 74 / Türk Sinematek Derneği'nin yayın organı olarak ayda bir yayınlanır / Sahibi Türk Sinematek Derneği adına Onat Kutlar / Yazı işleri Sorumlusu : Ömer Pekmez / Bu sayıyı hazırlayan : Ahmet Kultar / Dergide yayımlanan yazıların sorumluluğu yazarlarına aittir, dergiyi bağlamaz / Yönetim Yeri: Türk Sinematek Derneği, Sıraselviler Caddesi, No. 65 Beyoğlu, İstanbul / Tel.: 49 87 43 / P.K. 307 Beyoğlu

Basıldığı tarih : 1.11.1974

Dizgi - baskı : EROL MATBAACILIK - Kızıltuğ Erol - Tel.: 26 75 61 / İstanbul

SAYI : 47 3 LİRA

ATIF YILMAZ TOPLU GÖSTERİSİ

ALAGEYİK / Yön: A. Yılmaz, Sen: A. Yılmaz, Yılmaz Güney, H. Refiğ / Konu: Yaşar Kemal / Gör. Yön: M. Rafaelyan / Oyn: Y. Güney Pervin Par, Kadir Savun, Talat Gözbak / Yapım Yılı: 1958-1959

KARACAOĞLAN'IN KARA SEVDASI / Yön: Atıf Yılmaz / Sen: A. Yılmaz, Yaşar Kemal, Halit Refiğ, Yılmaz Güney / Konu: Yaşar Kemal / Gör. Yön: M. Rafaelyan / Müzik: Sabahattin Kalender / Şarkı: Ruhi Su / Oyn: T. Par, N. Altınok, Kadir Savun, H. Esen, Talat Gözbak, S. Kızıltunç / Yapım Yılı: 1959.

SUÇLU / Yön: A. Yılmaz / Eser: Orhan Kemal / Gör. Yön: M. Rafaelyan / Oyn: Talat Gözbak, Ş. Sabuncu, Osman Alyanak, A. Engin, Baki Tamer, Y. Böcek, H. Şenay / Yapım Yılı: 1959-1960

KALBE VURAN DÜŞMAN / Yön: Atıf Yılmaz / Sen: A. Tokatlı / Konuşmalar: Safa Önal / Gör. Yön: Mustafa Yılmaz / Oyn: Tamer Yiğit, Pervin Par, Ekrem Bora / Yapım Yılı: 1963

ERKEK ALİ / Yön: Atıf Yılmaz / Sen: Vedat Türkali / Gör. Yön: Gani Turanlı / Müzik: Fecri Ebcioğlu / Oyn: Eşref Kolçak, P. Şenol, Sevda Ferdağ, S. Nur, O. Türkoğlu / Yapım Yılı: 1964

PEMBE KADIN / Yön: A. Yılmaz / Sen: Safa Önal / Eser: H. Sayın / Gör. Yön: Gani Turanlı / Oyn: Yıldız Kenter, Ekrem Bora, Sema Özcan, Sami Ayanoğlu, G. Kıpçak, B. Koral, Şükran Güngör / Yapım Yılı: 1966

BALATLI ARİF / Yön: Atıf Yılmaz / Sen: Ayşe Şasa / Gör. Yön: R. Şiriner / Oyn: Yılmaz Güney, Nebahat Çehre, M. Küçükerol, Danyal Topatan, E. Kazancı / Yapım Yılı: 1967.

KÖROĞLU / Yön: Atıf Yılmaz / Sen: Ayşe Şasa / Gör. Yön: Gani Turanlı / Dekor: Duygu Sağıroğlu / Oyn: Cüneyt Arkın, Fatma Girik, Hayati Hamzaoğlu, M. Ener, Reha Yurdakul, Danyal Topatan / Renkli / Yapım Yılı: 1968.

CEMO / Yön: Atıf Yılmaz / Eser: Kemal Bilbaşar / Sen: Ayşe Şasa / Gör. Yön: Çetin Tunca / Müzik: Yalçın Tura / Dekor-Kostüm: Metin Deniz / Oyn: Türkan Şoray, Fikret Hakan, Bilal İnci / Renkli / Yapım Yılı: 1972

SİNEMATEK KASIM 1974 PROGRAMI

5 Salı	16.30 - 19.00	Gaz Lambaları / Oil Lamps / Hanibal
6 Çarşamba	16.30 - 19.00	Üç Kuruşluk Opera / Oreigroschenoper / G. W. Pabst
7 Perşembe	16.30 - 19.00	ARKADAŞLIK / Kameradschaft / G. W. Pabst
8 Cuma	16.30 - 19.00	Sevgiden Yoksun Sokak / Die Freudlosse Gasse / G. W. Pabst
9 Cumartesi	16.30 - 19.00	Batı Cephesi 1918 / Westfront 1918 / G. W. Pabst
12 Salı	16.30 - 19.00	Bir Ruhun Gizlilikleri / Geheimnisse Seele / G. W. Pabst
13 Çarşamba	16.30 - 19.00	Salome / C. Bene
14 Perşembe	16.30 - 19.00	Pandora Kutusu / G. W. Pabst
15 Cuma	16.30 - 19.00	Çekoslovak Canlı Resim Filimleri
16 Cumartesi	16.30 - 19.00	Erkek Ali / Atıf Yılmaz
19 Salı	16.30 - 19.00	Cemo / Atıf Yılmaz
20 Çarşamba	16.30 - 19.00	Balatlı Arif / Atıf Yılmaz
21 Perşembe	16.30 - 19.00	Partner / B. Bertolucci
22 Cuma	16.30 - 19.00	İngiliz Klasik Belge Filimleri - I / Grierson, Cavalcanti, Watt, Reisz, Anderson, Wright, Schlesinger
23 Cumartesi	16.30 - 19.00	İngiliz Klasik Belge Filimleri - II
26 Salı	16.30 - 19.00	Kalbe Vuran Düşman / Atıf Yılmaz
27 Çarşamba	16.30 - 19.00	Aşk ve Öfke / Amore e Rabbia / Lizzani, Bertolucci, Pasolini, Godard, Bellochio.
28 Perşembe	16.30 - 19.00	Köroğlu / Atıf Yılmaz
29 Cuma	18.00	Yabancı İşçi Olarak Yaşamak / Yabancı İşçi Olarak Yaşamı Sürdürmek / Çöpçü Olmak İstemiyor
30 cumartesi	18.00	Biz ve Beşyüzbin Türk / Nipes Kenti İle Anadolu Arası
3 Salı	16.30 - 19.00	Karacaoğlan'ın Kara Sevdası / Atıf Yıl-
4 Çarşamba	16.30 - 19.00	Suçlu / Atıf Yılmaz
5 Perşembe	16.30 - 19.00	Pembe Kadın / Atıf Yılmaz
6 Cuma	16.30 - 19.00	Ala Geyik / Atıf Yılmaz